

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2012, s. 14–17

VPLYV VEREJNÝCH FINANCIÍ NA FINANČNÉ HOSPODÁRENIE PODNIKOV POLNOHOSPODÁRSKEJ PRVOVÝROBY

EFFECT OF PUBLIC FINANCES ON FINANCIAL MANAGEMENT OF AGRICULTURAL PRIMARY PRODUCTION

Jozef BOJŇANSKÝ, Marián TÓTH, Peter SERENČEŠ

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

The primary goal of the article is to evaluate the influence of direct taxes and social security system on agricultural enterprises. We focus on the impact of the direct taxes – land tax, building tax, road tax and income tax. The analysis also deals with contribution to the insurance funds related to employees. This contribution can be considered as taxation as well. The analyzed individual data for agricultural enterprises cover the period from 2004 to 2009 and represent 80% of agricultural land in the Slovak Republic.

Key words: public finance, agriculture, taxes, land tax, building tax, road tax, income tax

Finančné hospodárenie podnikov poľnohospodárskej prvovýroby je oproti podnikom pôsobiacim v ostatných odvetviach hospodárstva podstatne viac ovplyvnené sférou verejných financií, a to ako na strane príjmov reprezentovanou dotáciami, tak aj na strane výdavkov reprezentovanou výdavkami daňového a poisťného charakteru. Vplyvom daňovej sústavy na vývoj slovenského poľnohospodárstva v deväťdesiatych rokoch sa vo svojich prácach zaoberali najmä Chrastinová (1999) a Bojňanský (1996, 2001). Súvisiacu problematiku dane z pozemkov a stanovovanie jej ceny rozpracoval Buday (2000, 2001) a Bradáčová (2006). Predkladaný príspevok kontinuálne nadväzuje na uvedené práce a tak dáva ucelený pohľad na veľkosť dopadu nákladových daní a odvodov do poisťných fondov na vývoj poľnohospodárstva až do roku 2009. Navyše tento dopad rozširuje o problematiku príjmov dotačného charakteru a celkového salda príjmov a výdavkov, čím umožňuje hodnotiť celkový vzťah medzi sektorom poľnohospodárstva a sférou verejných financií. Posúdením vzťahu dotácií a daní v súbore poľnohospodárskych podnikov sa zaoberali vo svojej práci aj Střešček a Lososová (2004).

Materiál a metódy

Pri predmetnej analýze sa vychádzalo najmä z údajov získaných z Informačných listov Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky sumarizovaných za jednotlivé okresy v časovom horizonte rokov 2004 – 2009. Takto získané údaje reprezentujú podniky poľnohospodárskej prvovýroby, ktorých podiel na obhospodarovanej pôde je cca 80 %. Keďže ide o súbor podnikov, východiskovou analytickou metódou sú prepočty na ha poľnohospodárskej pôdy, prípadne na pracovníka a pod. Základnou hodnotiacou metódou je porovnávací metóda týchto ukazovateľov v sledovanom časovom období.

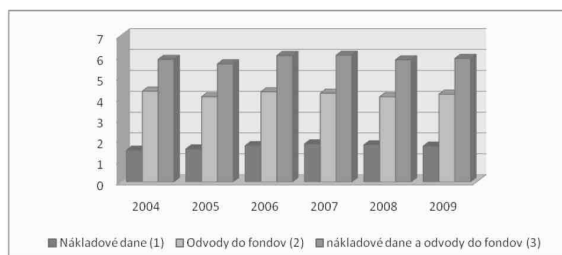
Aj keď sa v rámci predkladanej analýzy prednostne skúma vplyv daňovej sústavy na vývoj poľnohospodárstva, nebolo možné neprihliadnuť v tejto súvislosti aj na tzv. odvodové zafarbenie poisťného charakteru, ktoré je tvorené zákonnými sociálnymi nákladmi súvisiacimi so zamestnávaním pracovníkov a to

predovšetkým zákonným poistením hradeným zamestnávateľom. Uvedené odvodové zafarbenie poisťného charakteru možno chápať ako dodatočný daňový odvod, ktorý sa terminologicky označuje aj ako daňová kvóta II.

Uvedená problematika bola hodnotená na základe finančných výsledkov z výkazov Súvaha, Výkaz ziskov a strát a Vybrané ukazovatele podnikov za časový horizont rokov 2004 – 2009. Zdrojom údajov boli Informačné listy Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a rozvoja vidieka (ďalej len IL MP SR). Základný súbor tvorili všetky právnické osoby v Slovenskej republike.

Výsledky a diskusia

Rozsah vplyvu nákladových typov daní, t. j. dane z príjmov, daní z nehnuteľností a dane z motorových vozidiel vrátane odvodov do poisťných fondov vyplýva z údajov uvedených v tabuľke 1 a z obrázku 1. Ich celkový vplyv sa pohybuje v rozmedzí od 5,5 % do 6 % na celkových nákladoch s vrcholom v rokoch 2006 a 2007, pričom podiel odvodov do poisťných fondov bol relatívne stabilný s výkyvom $\pm 0,1$ % za celé sledované obdobie. Z hľadiska zafarbenia pripadajúceho na 1 ha poľnohospo-

Obrázok 1 Podiel nákladových daní a odvodov do poisťných fondov v podiele k celkovým nákladom v %
Figure 1 The proportion of cost taxes and contributions to insurance funds with relation to total costs in %
(1) cost taxes, (2) contribution to insurance funds, (3) cost taxes and contribution to insurance

Tabuľka 1 Nákladové dane a odvody do poisťných fondov v poľnohospodárskych podnikoch v €·ha⁻¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nákladové dane (1)	19,6	22,5	23,5	27,1	29,2	24,3
Odvody do poisťných fondov (2)	56,1	58,6	58,7	63,7	67,4	59,8
Nákladové dane a odvody do poisťných fondov celkom (3)	75,7	81,1	82,2	90,8	96,6	84,1
Celkové náklady (4)	1 289,8	1 433,4	1 357,5	1 495,7	1 652,1	1 421,2
Výsledok hospodárenia (5)	20,6	-0,9	7,3	37,9	27,6	-65,1

Zdroj: Informačné listy, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, vlastné prepočty
Source: Information sheets, Ministry of Agriculture and Rural Development, own calculations

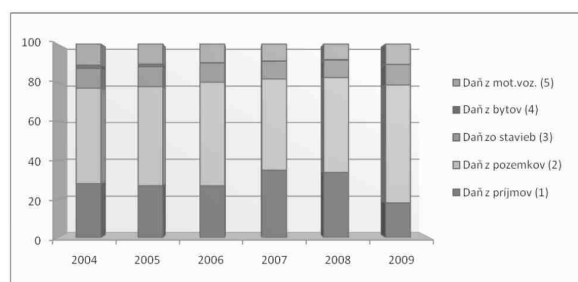
Table 1

Cost taxes and contributions to the insurance funds in agricultural enterprises in €·ha⁻¹
(1) cost taxes, (2) contribution to insurance funds, (3) cost taxes and contribution to insurance funds, (4) total farm costs, (5) economic result (+ profit, - loss)

dárskej pôdy možno v sledovanom období pozorovať sínusový vývoj s vrcholom v rokoch 2007 a 2008, keď zafaženie dosiahlo úroveň presahujúcu 90 eur na ha poľnohospodárskej pôdy.

Celkovo možno konštatovať, že zafaženie podnikov poľnohospodárskej prvovýroby nákladovými typmi daní, vrátane odvodov do poisťných fondov v porovnaní s celkovými nákladmi je relatívne nízke. Na druhej strane toto zafaženie pripadajúce na 1 ha poľnohospodárskej pôdy, a to najmä v roku 2008, keď dosiahlo úroveň 96,6 €·ha⁻¹ možno považovať za už značné, ktoré môže v niektorých prípadoch zásadne ovplyvniť parciálnu rentabilitu, a to najmä výkonov rastlinnej výroby.

Z hľadiska štruktúrneho zastúpenia jednotlivých nákladových typov daní tak, ako to vyplýva z obrázku 2, mali rozhodujúci vplyv na výšku daňového zafaženia poľnohospodárskej prvovýroby dane z nehnuteľností, a to najmä daň z pozemkov, ktorá bola v priemere 2,5-krát väčšia ako daň z príjmov resp. 5-krát väčšia ako daň z motorových vozidiel, resp. daň zo stavieb. Vplyv dane z bytov v rámci daní z nehnuteľností bol úplne zanedbateľný.

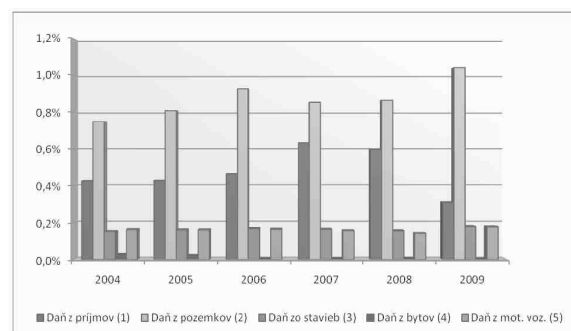
Obrázok 2 Štruktúra nákladových daní v %
Figure 2 Structure of the cost taxes in %
(1) income tax, (2) land tax, (3) building tax, (4) tax on apartments, (5) vehicle tax

Dane z nehnuteľností

Daňové zafaženie daňou z pozemkov tak, ako to vyplýva z tabuľky 2 sa v priemere pohybovalo v intervale 9,66 až 14,77 € na 1 ha poľnohospodárskej pôdy, pričom celé sledované obdobie sa vyznačuje jeho neustálym rastom, ktorý dosahuje v roku 2009 viac ako 50% nárast oproti roku 2004. Uvedený nárast je spôsobený najmä priebežným rastom sadzieb dane, ktoré sú v kompetencii samosprávnych orgánov, t. j. obcí, ale tiež aj snahou podnikov o lepšie využitie pôdneho fondu, ako aj snahou o zvýšenie objemu dotácií charakteru priamych platieb.

Daňové zafaženie pri dani zo stavieb sa v priemere pohybovalo v intervale 1,98 až 2,60 € na 1 ha poľnohospodárskej pôdy. Rovnako pri tejto dani možno pozorovať tendenciu neustáleho rastu, aj keď miernejšieho na úrovni necelých 30 %, čo je opäť spôsobené najmä rastom sadzieb dane.

Vyššie uvedený rastový trend možno pozorovať aj pri percentuálnom vyjadrení podielu týchto daní na celkových nákladoch.

Obrázok 3 Podiel nákladových daní v pomere k celkovým nákladom v %
Figure 3 Proportion of cost taxes in relation with total costs in %
(1) income tax, (2) land tax, (3) building tax, (4) tax on apartments, (5) vehicle tax

Tabuľka 2 Nákladové dane v poľnohospodárskej prvovýrobe v €·ha⁻¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z príjmu (1)	5,47	6,11	6,32	9,49	9,86	4,40
Daň z pozemkov (2)	9,66	11,59	12,57	12,78	14,29	14,77
Daň zo stavieb (3)	1,98	2,21	2,31	2,48	2,60	2,56
Daň z bytov (4)	0,33	0,29	0,03	0,04	0,09	0,02
Daň z motorových vozidiel (5)	2,12	2,33	2,26	2,36	2,33	2,54
Celkové náklady podniku (6)	1 289,8	1 433,4	1 357,5	1 495,7	1 652,1	1 421,2
Výsledok hospodárenia (7)	20,6	-0,9	7,3	37,9	27,6	-65,1

Zdroj: Informačné listy, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, vlastné prepočty
Source: Information sheets, Ministry of Agriculture and Rural Development, own calculations

Table 2

Coast taxes on agricultural prime production in €·ha⁻¹
(1) income tax, (2) land tax, (3) building tax, (4) tax on apartments, (5) vehicle tax, (6) total farm costs, (7) economic result (+ profit, - loss)

doch poľnohospodárskych subjektov tak, ako to vyplýva z obrázku 3, keď celkový podiel daní z nehnuteľností sa pohybuje v intervale 0,93 % až 1,22 %. Samozrejme aj v tomto prípade má rozhodujúce postavenie daň z pozemkov, ktorá patrí z hľadiska poľnohospodárskych podnikov medzi najvýznamnejšie nákladové typy daní, pričom medzi základné faktory ovplyvňujúce jej výšku patria sadzba dane a výška ceny predmetných pozemkov. Problémovou oblasťou je najmä oblasť stanovovania ceny pozemkov, pričom je potrebné zdôrazniť, že súčasný systém centrálného výpočtu ceny pôdy je dlhodobou neudržateľný a postupne sa budú musieť pevné ceny meniť na tzv. smerné ceny, ktoré budú tvoriť východiskový základ nielen na stanovenie predajnej ceny poľnohospodárskej pôdy, ale aj na jej zdanenie tak, ako je to realizované vo väčšine krajín EÚ.

Daň z motorových vozidiel

Dosah dane z motorových vozidiel na subjekty podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe je čiastočne eliminovaný okruhom motorových a prípojných vozidiel, ktoré podliehajú zdaneniu tak, ako to vyplýva z nasledujúcich skutočností:

- Predmetom dane sú motorové vozidlo a prípojné vozidlá kategórie M, N a O, čo znamená, že sa jedná o motorové vozidlá s najmenej štyrmi kolesami projektované a konštruované na prepravu cestujúcich alebo tovaru a k nim prípojné vozidlá. Z uvedeného vyplýva, že tu nepatria motorové vozidlá, ktoré majú dve alebo tri kolesá, napríklad jednonápravové kultivačné traktory a ich prívesy, samostatné poľnohospodárske a lesné stroje, pojazdové pracovné stroje a pod.
- Vyšší územný celok môže vo svojom všeobecno-záväznom nariadení oslobodiť od dane okrem iných aj vozidlá používané výhradne v poľnohospodárskej výrobe a v lesnej výrobe. Celkový výber cestnej dane v rámci sledovaného obdobia mal mierne stúpajúci trend pohybujúci sa v intervale od 2,12 do 2,54 €·ha⁻¹ poľnohospodárskej pôdy s dvomi rastovými obdobiami, a to v roku 2005 a 2009, čo súviselo najmä so zvyšovaním sadzieb tejto dane, ktoré sú v kompetencii vyšších územných celkov.

Z hľadiska podielu na celkových nákladoch sa táto daň pohybovala pod úrovňou 0,2 %, čo pre finančné hospodárenie väčšiny podnikov poľnohospodárskej prvovýrody nemusí mať zásadný vplyv, snáď len s výnimkou podnikov s rozvinutou špecializovanou výrobou nadväzujúcou na základnú rastlinnú a živočíšnu výrobu, v prípade ak si prepravné činnosti zabezpečujú vo vlastnej réžii, čo si vyžaduje vlastnenie príslušného počtu motorových a prípojných vozidiel.

Daň z príjmu

Daňové zaťaženie daní z príjmov sa v priemere pohybovalo v intervale 4,40 až 9,86 € na hektár poľnohospodárskej pôdy, pričom najvyššiu úroveň dosiahlo v roku 2007 a 2008, čo súviselo s celkovo dobrými hospodárskymi výsledkami poľnohospodárskych podnikov v tomto období. Naopak, najnižšiu úroveň dosiahlo toto zaťaženie v roku 2009 v súvislosti s prehlbujúcou sa finančnou krízou.

V porovnaní s daňovým zaťažením pri ostatných nákladových daniach možno konštatovať, že v prípade dane z príjmov ide o druhé najvýznamnejšie daňové zaťaženie, čo vyjadruje aj percentuálny podiel tejto dane na celkových nákladoch. Uvedené konštatovanie je však značne individuálne a závisiace od hospodárenia konkrétneho poľnohospodárskeho podniku. V porovnaní so situáciou do roku 2000 však možno pozorovať diametrálne faživejši dopad tejto dane na finančné hospodárenie poľnohospodárskych podnikov. Toto bolo spôsobené sku-

točnosťou, že od roku 2000 došlo zo strany zákona o daniach z príjmov k podstatnej zmene v prístupe k zdaňovaniu prijatých investičných a prevádzkových dotácií, ktoré sa od tohto roka v plnej výške stávajú základom dane, čo následne viedlo k podstatnému zvýšeniu daňovej povinnosti z titulu dane z príjmov.

Príjmy a výdaje podnikov poľnohospodárskej prvovýrody vo väzbe na verejné rozpočty

Z hľadiska fiškálneho posudzovania dopadu sektora poľnohospodárskej prvovýrody na verejné rozpočty je rozhodujúce dosiahnuté saldo finančných prostriedkov, ktoré plynú do tohto sektora alebo z neho.

Rozhodujúci objem finančných prostriedkov plynúcich do sektora poľnohospodárskej prvovýrody je reprezentovaný prevádzkovými a investičnými dotáciami poskytovanými z prostriedkov Európskej únie, resp. štátneho rozpočtu. Za celé sledované obdobie vykazoval tento objem finančných prostriedkov rastúci trend od úrovne 265 mil. € v roku 2004 na úroveň 437 mil. € v roku 2009.

Naopak, zo sektora poľnohospodárskej prvovýrody plynú finančné prostriedky do štátneho rozpočtu a do samostatných rozpočtov jednotlivých obcí a vyšších územných celkov. Uvedené rozpočty pre účely našej analýzy spájame do jedného súhrnného verejného rozpočtu a posudzujeme globálne. Do vyššie uvedených rozpočtov plynú jednotlivé nákladové typy daní a spotrebné dane. V prípade nákladových typov daní ide už o vyššie zmienené dane, a to daň z príjmov právnických osôb, dane z nehnuteľností a daň z motorových vozidiel. V prípade spotrebných daní ide o daň z pridanej hodnoty a jednotlivé selektívne spotrebné dane, a to najmä daň z minerálnych olejov, daň z vína a daň z liehu.

V sledovanom období bol objem finančných prostriedkov plynúcich do verejných rozpočtov z titulu týchto daní relatívne stabilný, keď sa pohyboval v intervale od 150 mil. do 160 mil. €, s výnimkou roku 2009, keď vzhľadom na prehlbujúcu sa finančnú krízu poklesol na úroveň 138 mil. €.

Tak, ako vyplýva z tabuľky 3 celkové saldo príjmov a výdajov verejných rozpočtov z uvedených titulov dosahovalo zápornú hodnotu, čo znamená, že takto vybrané daňové príjmy nepokrývali objem výdajov reprezentovaných dotačnými prostriedkami. Vývoj tohto salda za celé sledované obdobie vykazuje rastúci trend, pričom za sledované obdobie sa jedná o jeho 2,7-násobné prehlbenie. V roku 2009 dosiahol čistý príspevok finančných prostriedkov plynúcich z verejných rozpočtov do podnikov poľnohospodárskej výroby čiastku takmer 300 mil. €.

Vzhľadom na skutočnosť, že do sektora poľnohospodárskej prvovýrody plynú prostredníctvom verejných rozpočtov aj dotácie z prostriedkov Európskej únie je potrebné, z hľadiska vyčíslenia skutočného čistého salda verejných rozpočtov Slovenskej republiky, od týchto finančných prostriedkov abstrahovať, čo reprezentuje tabuľka 4. Vzhľadom na skutočnosť, že v analyzovanom súbore podnikov poľnohospodárskej prvovýrody absentovali údaje týkajúce sa štruktúry prijatých dotácií z hľadiska ich pôvodného zdroja, tak pre účely výpočtu skutočného salda bolo aplikované priemerné percento podielu dotácií z prostriedkov Európskej únie k celkovému objemu poskytnutých dotácií. V sledovanom období sa toto percento pohybovalo v priemere na úrovni 66 až 67 %. V takomto prípade tak, ako vyplýva z tabuľky 4 skutočné saldo verejných rozpočtov Slovenskej republiky by v sledovanom období, s výnimkou roka 2009, dosahovalo kladné aj keď klesajúce hodnoty. Uvedené znamená, že v skutočnosti podniky poľnohospodárskej prvovýrody, s výnimkou roka 2009, mali pozitívny vplyv na celkové finančné hospodárenie verejných rozpočtov Slovenskej republiky.

Tabuľka 3 Saldo verejných rozpočtov v tis. €

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z pridanej hodnoty (1)	35 871	28 166	31 529	24 172	7 728	11 843
Spotrebné dane (2)	613	269	156	242	148	239
Daň z príjmu (3)	8 576	9 785	9 944	14 610	14 623	6 592
Dane z nehnuteľností (4)	18 769	22 575	23 448	23 551	25 193	25 983
Daň z motorových vozidiel (5)	3 326	3 733	3 549	3 633	3 460	3 801
Príspevky do poisťovních fondov (6)	88 027	93 834	92 333	98 021	100 045	89 519
Príjmy ver. rozpočtov celkom (7)	155 182	158 362	160 959	164 229	151 198	137 977
Výdaje verejných rozpočtov (8)	265 495	298 118	342 937	381 256	406 704	437 761
Saldo príjmov a výdajov VR (9)	-110 313	-139 756	-181 978	-217 028	-255 505	-299 783
Podiel príjmov VR na výdajoch VR (10)	0,59	0,53	0,47	0,43	0,37	0,32

Zdroj: Informačné listy, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, vlastné prepočty
Source: Information sheets, Ministry of Agriculture and Rural Development, own calculations

Table 3

Balance of public budgets in thousands €

(1) VAT, (2) excise taxes, (3) income tax, (4) property tax, (5) vehicle tax, (6) contributions to insurance funds, (7) public budget revenues, (8) public budget expenses, (9) public budget balance, (10) proportion of public revenues in public expenses on agriculture

Tabuľka 4 Saldo verejných rozpočtov bez finančných prostriedkov EÚ v tis. €

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Výdaje verejných rozpočtov bez EÚ (1)	88 498	99 373	114 312	127 085	135 568	145 920
Saldo príjmov a výdajov VR (2)	66 684	58 989	46 647	37 143	15 630	-7 943
Podiel príjmov VR na výdajoch VR (3)	1,75	1,59	1,41	1,29	1,12	0,95

Zdroj: Informačné listy, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, vlastné prepočty
Source: Information sheets, Ministry of Agriculture and Rural Development, own calculations

Table 4

Balance of public budget in thousands € without EU funds

(1) public budget expenses without EU funds, (2) balance of public budget, (3) proportion of public revenues in public expenses on agriculture

Záver

Celkovo je možné konštatovať, že zataženie podnikov poľnohospodárskej prvovýroby nákladovými typmi daní, vrátane odvodov do poisťovních fondov, je relatívne nízke. V porovnaní s celkovými nákladmi dosahuje toto zataženie úroveň necelých 6 %, z čoho rozhodujúci podiel reprezentuje daň z pozemkov. V prepočte na jeden ha poľnohospodárskej pôdy toto zataženie predstavuje čiastku cca 90 €·ha⁻¹, čo možno považovať už za značné, ktoré môže v niektorých prípadoch zásadne ovplyvniť parciálnu rentabilitu, a to najmä výkonov rastlinnej výroby.

Z hľadiska porovnania prijatých finančných prostriedkov v podobe investičných a prevádzkových dotácií s výdajmi vo forme daní a odvodov do poisťovních fondov do štátneho rozpočtu a samosprávnych rozpočtov možno konštatovať v prípade podnikov poľnohospodárskej prvovýroby záporný vplyv na celkové saldo verejných rozpočtov. Avšak pri abstrahovaní finančných prostriedkov pochádzajúcich zo zdrojov EÚ je, naopak, vplyv podnikov poľnohospodárskej prvovýroby za celé sledované obdobie 2004 až 2009, s výnimkou roka 2009, na celkové finančné hospodárenie verejných rozpočtov SR pozitívny.

Súhrn

Hlavným cieľom článku je vyhodnotiť vplyv priamych daní a systému sociálneho zabezpečenia na poľnohospodárske podniky. Zameriavame sa na dopad priamych daní – dane z pozemkov, dane zo stavieb, cestnej dane a dane z príjmu. Analýza sa tiež zaoberá odvodmi do poisťovních fondov týkajúcich sa zamestnancov. Tieto odvody môžeme tiež považovať za zdanenie. Jednotlivé analyzované údaje za poľnohospodárske podniky pokrývajú obdobie rokov 2004 až 2009 predstavujúce 80 % poľnohospodárskej pôdy Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: poľnohospodárstvo, dane, daň z pozemkov, daň zo stavieb, cestná daň, daň z príjmu

Literatúra

- BOJŇANSKÝ, J. 1996. Kvantifikácia vplyvu daňového a poisťovního systému na finančnú stabilitu poľnohospodárskych družstiev v časovom horizonte 1993 – 1995. In: Acta operativno-oeconomica LI Supplements. Nitra : SPU, 1996, s. 183 – 187. ISBN 80-7137-294-3.
- BOJŇANSKÝ, J. 2001. Dopad daňovej sústavy na vývoj poľnohospodárstva v horizonte rokov 1993 – 2001. Vedecká monografia, Nitra : SPU, 2001. 82 s. ISBN 80-7137-926-3.
- BRADÁČOVÁ, K. 2006. Úradná cena poľnohospodárskej pôdy v Slovenskej republike. In: Rozvoj trhu s pôdou a hospodárenie na pôdnom fonde po rozšírení Európskej únie. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Nový Smokovec, 2006, s. 93 – 98.
- BUDAY, Š. 2000. Cena poľnohospodárskej pôdy a smery jej využitia. Nové Zámky : Crocus, 2000, 99 s. ISBN 80-88992-11-7.
- BUDAY, Š. 2001. Tax encumbrance of agricultural land in the SR and in the EU countries. In: Zemědělská ekonomika, 2001, s. 296 – 299. ISSN 0139-570X.
- CHRÁSTINOVÁ, Z. 1999. Analýza vplyvu daňovej sústavy na hospodárenie v poľnohospodárstve. Bratislava : VÚEPP, 1999, 34 s. ISBN 80-8058-142-8.
- STŘELEČEK, F. – LOSOSOVÁ, J. 2004. Porovnaní výše dotací s daněmi a dalšími odvody zemědělských podniků. In: Acta Universitatis Bohemiae Meridionalis, 2004, s. 157 – 160. ISSN 1212-5598.

Contact address:

doc. Ing. Jozef Bojňanský, PhD., Faculty of economics and management, Slovak university of agriculture in Nitra, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 00421 37/641 41 99, e-mail: jozef.bojňanský@uniag.sk